

Correlation between Religious Orientation and Life Expectancy with Life Satisfaction

ARTICLE INFO

Article Type

Descriptive Study

Authors

Sabzevari M.¹ MA,
Karamati M.^{*2} PhD,
Nasimi S.A.³ PhD

How to cite this article

Sabzevari M, Karamati M, Nasimi S.A. Correlation between Religious Orientation and Life Expectancy with Life Satisfaction. Islamic Life Style Centered on Health. 2019;3(2):91-97.

¹Counseling Department, Humanities Faculty, Quchan Branch, Islamic Azad University, Quchan, Iran

²Maaref Department, Technology Faculty, Esfarayen Higher Education Complex of Engineering & Technology, Esfarayen, Iran

³Maaref Department, Humanities Faculty, Imam Mohammad Bagher Campus, University of Farhangiyen, Bojnourd, Iran

*Correspondence

Address: Esfarayen Higher Education Complex of Engineering & Technology, Madar Square, Azadegan Street, Esfarayen, Iran. Postal Code: 9661998195

Phone: +98 (58) 37266531

Fax: +98 (58) 37266539

masoomeh.keramati@yahoo.com

Article History

Received: January 11, 2019

Accepted: May 6, 2019

ePublished: June 20, 2019

ABSTRACT

Aims Life satisfaction is a subjective and unique concept for every human and it refers to the cognitive appraisals of a person's life. The aim of this study was to investigate the correlation between religious orientation and life expectancy with life satisfaction in counselors who works in the department of education and training.

Instruments & Methods This descriptive-correlational research was carried out among 40 consultants who worked in the education and training department of North Khorasan province, Iran in the academic year of 2017-2018. The subjects were selected using multistage cluster random sampling method. The instruments of the research were the Allport religious orientation scale, Schneider's life expectancy scale, and Diener's life satisfaction scale, which the consultants completed the questionnaires. The data were analyzed using SPSS 25 software through the Pearson correlation coefficient.

Findings There was a positive and significant correlation between religious orientation and life expectancy with life satisfaction. There was a positive and significant correlation between religious orientation and its subscales including intrinsic religious orientation and extrinsic religious orientation with life expectancy and its subscales including the agency thinking and correlative strategic thinking. The intrinsic religious orientation had a significant correlation with life expectancy but there was no significant correlation between the extrinsic religious orientation with life expectancy.

Conclusion There is a significant correlation between religious orientation and life expectancy with the life satisfaction in consultants of the education and training department. Religious orientation and life expectancy increase life satisfaction.

Keywords Religious Orientation; Life Expectancy; Satisfaction; Consultants

CITATION LINKS

[1] Dimensions of mental-psychological relationships and evaluation of religious orientation ... [2] Relationship between spirituality/religiousness and coping in patients with residual ... [3] Religious orientation and external control center, presentation ... [4] Role of religious orientation and self-control in prediction ... [5] Personal religious orientation and ... [6] Investigating the role of religious orientation ... [7] Temporal trends in spirituality research: a meta-analysis of journal ... [8] Subjective well-being: the science of happiness, and a proposal ... [9] A cross-lagged model of self-esteem and life satisfaction ... [10] Early maladaptive schemas of personality disorder ... [11] The impact of ethical intelligence and mental health on happiness ... [12] Religion, social network and life ... [13] The will and the ways: Development and validation of an individual-differences ... [14] The Efficacy of Mindfulness-Based Cognitive Therapy Group on the Increase of Subjective Well-Being and Hope in Patients with Multiple ... [15] Correlation of depression components ... [16] Effect of positive existential therapy and positive ... [17] Model of explaining the students' happiness by intrinsic ... [18] Structural model of religious-based social adjustment by attachment ... [19] Religious factors in physical health and the ... [20] The document on the fundamental ... [21] Statistical methods in learning ... [22] The effectiveness of short-term psychotherapy "self-control training" with and without ... [23] Relationship between religious orientation ... [24] Efficacy of hope therapy on the rate of increasing ... [25] The compare effectiveness of cognitive and ... [26] Positive psychology progress: Empirical validation ... [27] The reliability and validity of the satisfaction with life scale ... [28] The relationship between social support and religious orientation with satisfaction ... [29] Investigating the relationship between religious beliefs ... [30] Investigating the relationship between religious orientation and ... [31] Sanctification of marriage and general religiousness ... [32] Religiosity and marital ...

همبستگی بین جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی با رضایت از زندگی

محمدابراهیم سبزواری MA

گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، واحد قوچان، دانشگاه آزاد اسلامی، قوچان، ایران

معصومه کرامتی PhD

گروه معارف، دانشکده فنی مهندسی، مجتمع آموزش عالی فنی مهندسی اسفراین، اسفراین، ایران

سیدعقیل نسیمی PhD

گروه معارف، دانشکده علوم انسانی، پردیس امام محمد باقر(ع)، دانشگاه فرهنگیان، بجنورد، ایران

چکیده

اهداف: رضایت از زندگی یک مفهوم ذهنی و منحصر به فرد برای هر انسانی است و به ارزیابی‌های شناختی یک فرد از زندگی‌اش اشاره دارد. پژوهش حاضر با هدف بررسی همبستگی بین جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی با میزان رضایت از زندگی در مشاوران شاغل در اداره آموزش و پرورش انجام شد.

ابزار و روش‌ها: این پژوهش توصیفی-همبستگی در بین ۴۰ نفر از مشاوران شاغل در اداره آموزش و پرورش استان خراسان شمالی در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۹۷ انجام شد که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسش‌نامه‌های جهت‌گیری مذهبی/آلپورت، مقیاس امید به زندگی/اشنایدر و مقیاس رضایت از زندگی/داینر بودند که مشاوران آنها را تکمیل نمودند. داده‌های جمع‌آوری شده توسط نرم‌افزار SPSS 25 و با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: بین جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی با رضایت از زندگی همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود داشت. همچنین بین جهت‌گیری مذهبی و زیرمقیاس‌های آن شامل جهت‌گیری مذهبی بیرونی و جهت‌گیری مذهبی درونی با امید به زندگی و زیرمقیاس‌های آن شامل تفکر عاملی و تفکر راهبردی همبستگی مثبت و معنی‌داری مشاهده شد. جهت‌گیری مذهبی درونی با رضایت از زندگی همبستگی معنی‌دار داشت، ولی همبستگی جهت‌گیری مذهبی بیرونی با رضایت از زندگی معنی‌دار نبود.

نتیجه‌گیری: بین جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی با میزان رضایت از زندگی در مشاوران شاغل در اداره آموزش و پرورش همبستگی وجود دارد و جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی، میزان رضایت از زندگی را افزایش می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: جهت‌گیری مذهبی، امید به زندگی، رضایت، مشاوران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۲/۱۶

نویسنده مسئول: masoomeh.keramati@yahoo.com

مقدمه

رفتارها و عقاید مذهبی، تاثیر مثبتی در معنی‌دارکردن زندگی دارند. رفتارهایی از قبیل توکل به خداوند، عبادت و غیره می‌توانند از طریق ایجاد امید و تشویق به نگرش‌های مثبت، موجب آرامش درونی فرد شوند[1]. معنویت یکی از توانمندی‌های انسان است که راه‌های کنارآمدن و استراتژی‌های حل مساله را برای افراد فراهم می‌کند و به‌عنوان یک منبع از حمایت اجتماعی، در برابر سردرگمی‌ها و مصیبت‌ها، احساسی از معنی‌داری را در قلبشان ایجاد می‌نماید و

به مردم احساسی از کنترل غیرمستقیم روی پیش‌آمدها می‌دهد که در نهایت به کاهش انزوا و تنهایی در افراد منجر می‌شود[2]. داشتن معنا و هدف در زندگی، احساس تعلق‌داشتن به منبعی والا، امیدواری به یاری خداوند در شرایط مشکل‌زای زندگی، بهره‌مندی از حمایت‌های اجتماعی و معنوی و غیره، همگی از جمله روش‌هایی هستند که افراد مذهبی با دارابودن آنها می‌توانند در مواجهه با حوادث فشارزای زندگی، آسیب کمتری را متحمل شوند[3].

مذهب به دو گونه درونی و بیرونی معرفی می‌شود. به نظر آلپورت مذهب درونی، مذهبی فراگیر و دارای اصول سازمان‌یافته و درونی‌شده است؛ در حالی که مذهب بیرونی امری است خارجی و ابزاری که برای ارضای نیازهای فردی از قبیل مقام و امنیت مورد استفاده قرار می‌گیرد. منظور آلپورت از جهت‌گیری مذهبی درونی عبارت است از یک تعهد انگیزشی فراگیر که غایت و هدف است؛ نه وسیله‌ای برای دستیابی به اهداف فردی[4]. اشخاصی که جهت‌گیری مذهبی درونی دارند، انگیزه اصلی خود را در مذهب می‌یابند. چنین اشخاصی شخصیتشان با مذهبشان یکی می‌شود، در حالی که افرادی با جهت‌گیری بیرونی برای رسیدن به اهداف دیگر به سمت مذهب می‌روند؛ به عبارت دیگر چنین افرادی به سمت خدا می‌روند بدون این که از خود روی بگردانند[5].

در سال‌های اخیر معنویت توجه فزاینده‌ای را به خود جلب کرده است، به‌طوری که مک‌سری در تحقیق خود به این نتیجه رسیده است که امروزه نقش معنویت در ارتقای سلامت و توسعه پاسخ‌های بیمار به بیماری گسترش روزافزونی یافته است. پیشرفت علم روان‌شناسی از یک سو و ماهیت پیچیده جوامع نوین از سوی دیگر باعث شده که نیازهای معنوی بشر در برابر خواسته‌ها و نیازهای مادی قد علم کند و معنویت اهمیت بیشتری یابد[6]. به نظر می‌رسد که مردم جهان، امروز بیش از پیش به معنویت و مسایل معنوی گرایش دارند. بنابراین معنویت به‌عنوان یک مکانیزم کنارآمدن در واکنش به بیماری، داغ‌دیدگی و مصیبت خانوادگی یا فشار زندگی مورد استفاده قرار می‌گیرد[7].

همه ما در پی کسب آرامش درونی و رضایت از زندگی هستیم. با این که واضح است امید بر افکار و هیجانات و دستاوردهای افراد تاثیر می‌گذارد، اما این مساله کمتر مورد توجه بررسی‌های نظری یا عملی قرار گرفته است. گرچه در دهه اخیر علاقه بسیاری از محققان به سوی لذت، شادمانی و رضایت از زندگی معطوف شده، ولیکن شادی و سرور در زندگی مستلزم دارابودن امید در زندگی است[8].

رضایت از زندگی یک مفهوم ذهنی و منحصر به فرد برای هر انسانی است و به ارزیابی‌های شناختی یک فرد از زندگی‌اش اشاره دارد. این مفهوم یک ارزیابی کلی از زندگی بوده و فرآیندی مبتنی بر قضاوت فردی است؛ یعنی فرد براساس معیارهای شخصی خود کیفیت زندگی‌اش را می‌سنجد[9]. مفهوم رضایت از زندگی بر خرسندی یا پذیرش موقعیت زندگی شخصی، یا انجام‌دادن آنچه که شخص می‌خواهد و به‌طور کلی از نیازمندی‌های یک زندگی فردی

شناختی و هیجانی محسوب می‌شود^[19]. دین و باورهای مذهبی به‌عنوان یکی از متغیرهایی است که با روان‌شناسی و مخصوصاً روان‌شناسی مثبت در ارتباط است. دین و ایمان به معنی واقعی کلمه، فکر سالمی است که روح و روان فرد را مستعد امیدواری، خوش‌بینی، مثبت‌بودن و شادی می‌کند^[19].

سازمان آموزش و پرورش نهادی پویا و موثر در جامعه است که نقش آن در زندگی انسان و شکوفایی استعدادها بالقوه افراد و آرایه ارزش‌های والای انسانی و ایجاد مهارت‌های لازم در افراد برای زندگی بر هیچ کس پوشیده نیست. نقش آموزش و پرورش در عینیت‌بخشیدن به زندگی مادی و معنوی متوقف و محدود نمی‌شود، بلکه تمام شئون زندگی اجتماعی او را در بر می‌گیرد و عامل رشد و تحول اساسی جامعه است که می‌تواند از طریق جهت‌گیری مذهبی ضمن سعادت مادی و دنیوی، تسهیل‌کننده مسیر حرکت وجودی آدمی به سوی کمال انسان و قرب الی الله باشد^[20]. مشاوران شاغل در سطوح مختلف تحصیلی غالباً با دانش‌آموزانی که در اوایل دوره بلوغ یا سن نوجوانی (مهم‌ترین و بحرانی‌ترین دوره زندگی افراد) هستند، سر و کار دارند و به‌عنوان یکی از مجریان اهداف نظام آموزشی با داشتن مسئولیت سنگین و دشوار در راهنمایی و هدایت دانش‌آموزان، از مهم‌ترین و موثرترین نیروهای آموزش و پرورش محسوب می‌شوند. از جمله گروه‌هایی که حساسیت شغلی بالایی دارند، مشاوران هستند که اگر از روحیه و رضایت مناسبی برخوردار نباشند، هم به خود و هم به دانش‌آموزان آسیب می‌رسانند.

با توجه به اهمیت جهت‌گیری مذهبی در زندگی فردی و اجتماعی بشر و همچنین امید به زندگی به‌عنوان یکی از شاخص‌های اثرگذار در تمام شئون زندگی و اهمیت رضایت از زندگی از سوی دیگر و با توجه به این که مشاوران آموزش و پرورش نقش بسیار مهمی در سرنوشت دانش‌آموزان دارند، ضرورت پرداختن به مطالعه متغیرهای مورد نظر روشن می‌شود. لذا پژوهش حاضر با هدف بررسی همبستگی بین جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی با میزان رضایت از زندگی در مشاوران شاغل در اداره آموزش و پرورش انجام شد.

ابزار و روش‌ها

روش این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه پژوهش کلیه کارکنان شاغل در اداره آموزش و پرورش استان خراسان شمالی در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۹۷ به تعداد ۳۰۰۰ نفر بودند که از بین آنها ۴۰ نفر (۲۴ مرد و ۱۶ زن) به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای^[21] به‌عنوان نمونه انتخاب شدند.

از پرسش‌نامه‌های زیر به‌عنوان ابزار پژوهش استفاده شد:

۱- **مقیاس جهت‌گیری مذهبی** *الپورت*: *الپورت* و *راس* در سال ۱۹۵۰ این مقیاس را برای سنجش جهت‌گیری مذهبی درونی (رویکردی که اشخاص انگیزه‌های اصلی خود را در خود مذهب می‌یابند) و جهت‌گیری مذهبی بیرونی (رویکردی ابزاری برای شایسته نشان‌دادن

است تاکید دارد^[10]. احساس رضایت یکی از ضروری‌ترین خواسته‌های فطری و نیازهای روانی انسان به شمار می‌رود و به‌دلیل تأثیرات عمده بر سالم‌سازی و بهسازی جامعه، مدت مدیدی است ذهن آدمیان را به خود مشغول کرده است؛ به‌طوری که امروزه بسیاری از ملل به‌نوعی در صدد ایجاد يك جامعه سالم و بانشاط هستند، زیرا به نظر می‌رسد احساس رضایت، انسان‌ها را برای زندگی بهتر و بازدهی بیشتر آماده می‌کند و وابستگی‌های فرد را به محیط گسترده‌تر می‌نماید^[11]. براساس برخی تحقیقات، عقیده مذهبی به‌وسیله آرایه یک چهارچوب فراگیر برای تعبیر وقایع دنیا که اطمینان وجودی ایجاد می‌کند، احساسی از معنی‌داری و هدف را در دنیا به وجود می‌آورد که سلامتی را افزایش می‌دهد^[12].

شنايدر و همکاران امید را مجموعه‌ای شناختی می‌دانند که مبتنی بر احساس موفقیت ناشی از منابع گوناگون (تصمیم‌های هدفدار) و مسیرها (شیوه انتخاب‌شده برای نیل به اهداف) است. افرادی که دارای امید بالایی هستند، دارای یک حس مدیریت تعیین هدف، همراه با توانایی برای تولید برنامه‌هایی برای رسیدن به اهداف خود هستند. *شنايدر* و *مایکل* همچنین مطرح کردند که امید ممکن است یک اثر تعدیل‌کننده داشته باشد. به‌طوری که افرادی که دارای امیدواری بالا هستند، نسبت به آنهایی که امیدواری کمتری دارند، توانایی بیشتری برای پیاده‌سازی استراتژی سازگاری و مقابله‌ای با بحران‌ها دارند. آنهایی که امید بیشتری دارند، قادر به مفهوم‌سازی اهداف خود به روشنی بوده و احساس اعتمادبه‌نفس و قابلیت بیشتری برای مدیریت موثر بر عوامل استرس‌زا دارند و به‌خوبی می‌دانند که برای مقابله با هر استرسی باید برنامه خاصی داشته باشند^[13]. بدون امید، زندگی از حرکت باز می‌ایستد و نبود آن باعث نگرانی و اضطراب می‌شود. هیچ گاه بشر نمی‌تواند اطمینان داشته باشد که تلاشش به نتیجه می‌رسد و امید است که او را به سمت و سوی تلاش بیشتر می‌کشاند. از نظر جهان‌بینی توحیدی، امید تحفه الهی است که چرخ زندگی را به گردش در می‌آورد و موتور تلاش و انگیزه را پرشتاب می‌کند^[14].

در خصوص موضوع جهت‌گیری مذهبی و رابطه آن با متغیرهای دیگر تاکنون تحقیقات بسیاری همچون: رابطه جهت‌گیری مذهبی با اضطراب و حرمت خود^[1]، رابطه جهت‌گیری مذهبی با سازگاری و بهزیستی روان‌شناختی^[15]، رابطه جهت‌گیری مذهبی با سلامت‌روان و افسردگی^[16]، رابطه جهت‌گیری مذهبی با شادکامی روان‌شناختی^[17] و رابطه جهت‌گیری مذهبی و سبک دل‌بستگی^[18] انجام شده است. اما کمتر به مطالعه رابطه بین جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی با رضایت از زندگی پرداخته شده است.

مذهب در آرایه خدمات، گسترش روابط و به‌عنوان ابزاری روانی برای مقابله و تطابق با موضوعات مرتبط با رضایت از زندگی حایز اهمیت است و اغلب به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده قوی سلامت، شادمانی و رضایتمندی از زندگی معرفی می‌شود و اثرات مثبتی بر سلامت روانی و روان‌شناختی دارد و عامل بزرگی در ایجاد امنیت جسمانی،

خود به منظور رسیدن به مقاصد خودشان) تهیه کردند که ۲۰ جمله داشت و پس از آن، فیگن در سال ۱۹۶۳ یک جمله بر آن افزود و تعداد پرسش‌ها مشتمل بر ۲۱ جمله شد. همبستگی بین گزینه‌های جهت‌گیری مذهبی درونی با گزینه‌های جهت‌گیری بیرونی ۰/۲۱- بود. این مقیاس دارای ۲۱ گویه است که ۱۲ گویه مربوط به جهت‌گیری مذهبی بیرونی و ۹ گویه مربوط به جهت‌گیری مذهبی درونی است [18]. پایایی این مقیاس توسط جان‌نزرگی براساس آلفای کرونباخ به میزان ۰/۷۳۷ گزارش شده است [22]. در پژوهشی دیگر که مختاری انجام داد نیز پایایی این مقیاس به روش آلفای کرونباخ محاسبه شد که مقدار آن ۰/۷۱۲ به دست آمد [23]. در پژوهش حاضر نیز پایایی این مقیاس به روش آلفای کرونباخ محاسبه شد که مقدار آن ۰/۸۳۹ به دست آمد.

۲- پرسش‌نامه امید به زندگی /شنايدر (SHS): این پرسش‌نامه توسط /شنايدر و همکاران در سال ۱۹۹۱ برای سنجش امیدواری ساخته شده که دارای ۱۲ عبارت است و به صورت خودسنجی اجرا می‌شود. این آزمون برای سنین ۱۵ سال به بالا طراحی شده و شامل دو خرده‌مقیاس تفکر عاملی (شامل افکار افراد در مورد توانایی خود برای شروع و تداوم حرکت در مسیر انتخاب‌شده به سمت هدف) و تفکر راهبردی (توانایی ادراک‌شده فرد برای شناسایی یا ایجاد مسیرهایی به سمت هدف) است و مدت زمان کوتاهی (۲ تا ۵ دقیقه) برای پاسخ‌دادن به آن کفایت می‌کند. از این عبارات ۴ عبارت برای سنجش تفکر عاملی، ۴ عبارت برای سنجش تفکر راهبردی و ۴ عبارت انحرافی است. /شنايدر و همکاران اعتبار این آزمون را از طریق بازآزمایی بعد از ۳ هفته ۰/۸۵ و برای خرده‌مقیاس تفکر عاملی ۰/۸۱ و برای خرده‌مقیاس تفکر راهبردی ۰/۷۴ گزارش کرده‌اند [21]. در پژوهشی که توسط گلزاری روی ۶۶۰ دانش‌آموز دختر در تهران انجام شد، پایایی با روش همسانی درونی مورد بررسی قرار گرفت و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد [24]. همسانی درونی کل آزمون ۰/۷۴ تا ۰/۸۴ است و پایایی آزمون-بازآزمون ۰/۸۰ و در دوره‌های بیشتر از ۸ تا ۱۰ هفته، از این میزان نیز بالاتر است. همسانی درونی زیرمقیاس عاملی ۰/۷۱ تا ۰/۷۶ و زیرمقیاس راهبردی ۰/۶۳ تا ۰/۸۰ است [13]. در پژوهش حاضر ضریب پایایی مقیاس امید به زندگی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که برابر با ۰/۷۲۲ برآورد شد.

۳- پرسش‌نامه رضایت از زندگی /دینر (SWLS): این مقیاس به وسیله /دینر و همکاران در سال ۱۹۸۵ ساخته شده است. SWLS برای اندازه‌گیری قضاوت کلی فرد از رضایت از زندگی که به طور نظری براساس مقایسه شرایط زندگی با استانداردهای ازپیش‌تعیین‌شده پیش‌بینی می‌شود طراحی شده است. این مقیاس پنج گویه دارد که براساس مقیاس لیکرت هفت‌درجه‌ای از "کاملاً موافقم" (با نمره ۷) تا "کاملاً مخالفم" (با نمره ۱) برای سنجش میزان رضایت کلی از زندگی تهیه شده است. مجموع نمرات این مقیاس نشانگر میزان رضایت از زندگی است که بین ۵ تا ۳۵ نمره است. این مقیاس

به طور گسترده‌ای در پژوهش‌های مختلف برای سنجش رضایت از زندگی مورد استفاده قرار گرفته و نتایج پژوهش‌ها، نشانگر ویژگی‌های روان‌سنجی قابل قبول مقیاس است [25]. مرور اخیر در نمایه نقل قول علوم اجتماعی نشان می‌دهد که این مقیاس در بیش از ۴۰۰۰ مطالعه مورد استفاده قرار گرفته است [26]. /دینر و همکاران ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ و ضریب همبستگی بازآزمایی را پس از دو ماه ۰/۸۲ گزارش کردند. این مقیاس در داخل کشور در پژوهش‌های بسیاری استفاده شده است؛ برای مثال بیانی و همکاران برای تعیین همسانی درونی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده کردند و ضریب ۰/۸۳ به دست آمد و از طریق بازآزمایی یک‌ماهه ۰/۶۹ محاسبه شد [27]. در این پژوهش پایایی آزمون با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۴۹ به دست آمد.

داده‌های جمع‌آوری‌شده توسط نرم‌افزار SPSS 25 و با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

اکثر شرکت‌کنندگان مرد، در محدوده سنی ۳۰-۳۹ سال و دارای تحصیلات کارشناسی بودند (جدول ۱).

میزان جهت‌گیری مذهبی بیرونی مشاوران از میزان جهت‌گیری مذهبی درونی آنها بیشتر بود. بین جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی با رضایت از زندگی همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود داشت. همچنین بین جهت‌گیری مذهبی و زیرمقیاس‌های آن شامل جهت‌گیری مذهبی بیرونی و جهت‌گیری مذهبی با امید به زندگی و زیرمقیاس‌های آن شامل تفکر عاملی و تفکر راهبردی همبستگی مثبت و معنی‌داری مشاهده شد. جهت‌گیری مذهبی درونی با رضایت از زندگی همبستگی معنی‌دار داشت، ولی همبستگی جهت‌گیری مذهبی بیرونی با رضایت از زندگی معنی‌دار نبود. زیرمقیاس‌های تفکر عاملی و تفکر راهبردی نیز با رضایت از زندگی همبستگی مثبت و معنی‌دار داشتند (جدول ۲).

جدول ۱ توزیع فراوانی مطلق و نسبی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های مورد مطالعه (۴۰ نفر)

متغیرهای دموگرافیک	تعداد	درصد
جنسیت		
مرد	۲۴	۶۰/۰
زن	۱۶	۴۰/۰
گروه سنی		
۲۰-۲۹ سال	۳	۷/۵
۳۰-۳۹ سال	۱۸	۴۵/۰
۴۰-۴۹ سال	۱۷	۴۲/۵
۵۰-۶۰ سال	۲	۵/۰
سطح تحصیلات		
کارشناسی	۲۵	۶۲/۵
کارشناسی ارشد	۱۵	۳۷/۵

متغیرها	نمرات	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- جهت‌گیری مذهبی	۵۴/۹۳±۹/۲۸	۱					
۲- جهت‌گیری مذهبی بیرونی	۲۹/۶۷±۵/۷۶	۰/۸۳۹**	۱				
۳- جهت‌گیری مذهبی درونی	۲۵/۳۰±۵/۴۴	۰/۸۱۷**	۰/۳۷۱*	۱			
۴- امید به زندگی	۴۰/۳۵±۵/۹۵	۰/۶۷۶**	۰/۴۶۹**	۰/۶۲۲**	۱		
۵- تفکر عاملی	۱۵/۵۷±۲/۸۴	۰/۶۱۵**	۰/۴۰۳**	۰/۶۵۲**	۰/۷۸۸**	۱	
۶- تفکر راهبردی	۱۶/۱۰±۳/۰۱	۰/۵۸۸**	۰/۳۳۲*	۰/۶۵۷**	۰/۸۱۴**	۰/۶۷۸**	۱
۷- رضایت از زندگی	۲۱/۵۸±۶/۳۵	۰/۳۸۵*	۰/۲۵۰	۰/۳۹۲*	۰/۳۹۱*	۰/۴۶۴*	۰/۴۹۵*

p<۰/۰۵*: p<۰/۰۱**

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی همبستگی بین جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی با رضایت از زندگی مشاوران آموزش و پرورش انجام شد. نتایج آشکار ساخت که بین جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی با میزان رضایت از زندگی همبستگی وجود دارد.

این نتایج همسو با تحقیقات کمری سنقرآبادی و فتح‌آبادی [6] است که چنین پژوهشی را روی دانشجویان دانشگاه شهیدبهبشتی انجام دادند و نتیجه این پژوهش روشن کرد که جهت‌گیری مذهبی درونی و امید به زندگی می‌تواند میزان رضایت از زندگی افراد را تبیین کند. همچنین نتایج تحقیق رحیم‌خانی [28] نشان داد به میزانی که حمایت اجتماعی و جهت‌گیری مذهبی معلولان بالاتر برود، رضایت از زندگی در آنان افزایش می‌یابد. /براهیم‌نیا [29] نیز در پژوهش خود نتیجه گرفت که باورهای مذهبی می‌تواند در تاب‌آوری و امید به زندگی زنان سرپرست خانوار نقش داشته باشد. تحقیق سجادی [30] نیز نشان داد بین جهت‌گیری مذهبی درونی با امید به زندگی و شادکامی در دانشجویان همبستگی معنی‌دار وجود دارد، ولی بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی و امید به زندگی و شادکامی همبستگی معنی‌داری دیده نشده است. البته متغیرهای مورد مطالعه ایشان دقیقاً مطابق با متغیرهای این پژوهش نیستند. نتایج این پژوهش همچنین همسو با تحقیقات خارجی است؛ از جمله دماریس و همکاران [31] و /اورتینکال و ونستیوگن [32] دریافتند که مذهبی‌بودن، همبستگی مثبتی با رضایت زناشویی دارد.

این پژوهش با محدودیت‌هایی روبه‌رو بود؛ نخست آن که به‌خاطر محدودبودن جامعه آماری پژوهش به مشاوران شاغل در اداره آموزش و پرورش، باید در تعمیم نتایج حاصل از آن به سایر ادارات یا سایر کارکنان احتیاط کرد. محدودبودن ابزار گردآوری داده‌های تحقیق به پرسش‌نامه نیز محدودیت دیگر پژوهش است که باعث می‌شود کیفیت نتایج تابع ویژگی‌های پرسش‌نامه‌های /اپورت، /شنايدر و ديئر باشد. همچنین چون طرح مطالعه حاضر از نوع همبستگی است و نه آزمایشی، بنابراین ادعای روابط علی در بیان متغیرهای مورد مطالعه ممکن نیست. مثلاً می‌توان نتیجه گرفت که بین جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی با رضایت از زندگی رابطه مثبت وجود دارد، اما نمی‌توان ادعا کرد که جهت‌گیری مذهبی علت امید به زندگی یا رضایت از زندگی است.

برای مطالعات آتی، انجام پژوهش مشابهی بین سایر گروه‌های شغلی آموزش و پرورش که جامعه آماری بیشتری دارند و مشکلات نمونه‌گیری آنها کمتر است (مانند معلمان، مدیران مدارس، مربیان و معاونان پرورشی مدارس، کارکنان اداری) با هدف تقویت تعمیم‌پذیری یافته‌های پژوهش حاضر، انجام پژوهشی مشابه بین اقلیت‌های دینی و مذهبی در سایر شهرها و استان‌های کشور (جامعه آماری این پژوهش فقط شامل مسلمانان شیعه‌مذهب است)، بررسی و شناسایی سایر عوامل موثر در افزایش میزان رضایت از زندگی و امید به زندگی، و شناسایی عوامل موثر بر رضایت از زندگی مشاوران با هدف رفع نیازهای ایشان و در نتیجه رفع هر چه بیشتر و بهتر مشکلات روحی و روانی دانش‌آموزان و کمک به موفقیت آنها پیشنهاد می‌شود. همچنین از آنجا که عوامل بسیار زیادی در افزایش امید به زندگی و رضایت از زندگی تاثیر دارند، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های میدانی برای شناسایی عوامل بیشتر موثر بر رضایت از زندگی مشاوران انجام شود. پیشنهاد می‌شود این موضوع در سازمان‌های دیگر نیز اجرا شده و نتایج آن با یافته‌های این پژوهش مورد مقایسه قرار گیرند. برگزاری کارگاه‌هایی با موضوعات امید به زندگی، تاب‌آوری، تعمیق باورهای دینی، رضایت از زندگی و غیره برای مشاوران توصیه می‌شود تا توسط آنها به سایر کارکنان آموزش و پرورش یا دانش‌آموزان منتقل شود.

پیشنهاد می‌شود یافته‌های پژوهش به‌عنوان راهبردهای تربیتی، کاربردی و آموزشی مد نظر نهاد آموزش و پرورش، خانواده‌ها، مدارس، مسئولان، روحانیون و متخصصان علوم دینی و کارشناسان مسایل تربیتی قرار گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مرتبط به‌خصوص آموزش و پرورش حمایت‌های لازم را از پژوهشگران در خصوص انجام پژوهش‌های کاربردی و هدفمند در زمینه میزان رضایت از زندگی و عوامل موثر در افزایش آن بنمایند.

نتیجه‌گیری

بین جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی با میزان رضایت از زندگی در مشاوران شاغل در اداره آموزش و پرورش همبستگی وجود دارد و جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی، میزان رضایت از زندگی را افزایش می‌دهد.

- 14- Aghabagheri H, Mohammadkhani P, Omrani S, Farahmand V. The Efficacy of Mindfulness-Based Cognitive Therapy Group on the Increase of Subjective Well-Being and Hope in Patients with Multiple Sclerosis. *J Clin Psychol*. 2012;4(1):23-31. [Persian]
- 15- Bahrami Ehsan H, Zeraatkar H, Alinejad N. Correlation of depression components based on Holy Qur'an and Minnesota Multiphasic Personality Inventory. *Islamic Life Style*. 2018;2(3):137-43. [Persian]
- 16- Madadi Zavareh S, Golparvar M, Aghaei A. Effect of positive existential therapy and positive Iranian-Islamic therapy on depression and anxiety of female students with social anxiety. *Islamic Life Style*. 2018;2(3):113-21. [Persian]
- 17- Hadian SA, Aminimanesh S, Khanzadeh M, Aliaskari R. Model of explaining the students' happiness by intrinsic religious orientation in considering the mediating role of optimism and hope. *Islamic Life Style*. 2018;2(4):217-22. [Persian]
- 18- Mahmoudi Raihani L, Safarzadeh S. Structural model of religious-based social adjustment by attachment styles to god and religious coping styles by mediating the practice of religious beliefs in students. *Islamic Life Style*. 2018;2(4):179-85. [Persian]
- 19- Levin JS Vanderpool HY. Religious factors in physical health and the prevention of illness. *Prev Hum Serv*. 1991;9(2):41-64.
- 20- The Secretariat of the Supreme Council of the Cultural Revolution. The document on the fundamental transformation of education; 2011. [Persian]
- 21- Delawar A. Statistical methods in learning psychology. 9th Edition. Tehran: Payam-e Noor University Press; 2010. [Persian]
- 22- Janbozorgi M. The effectiveness of short-term psychotherapy "self-control training" with and without religious (Islamic) orientation on anxiety and stress control. *J psychol*. 2009;(8):343-68. [Persian]
- 23- Mokhtari A, Allahyari AA, Rasoolzadeh Tabatabaei SK. Relationship between religious orientation and stress. *J Psychol*. 2001;(17):56-67. [Persian]
- 24- Khoshkharam N, Golzari M. Efficacy of hope therapy on the rate of increasing marital satisfaction and change in insecure attachment style in married university students. *J Appl Psychol*. 2011;5(2):84-96. [Persian]
- 25- Ghadampour E, Yousefvand L, Radmehr P. The compare effectiveness of cognitive and Meta cognitive strategies education on academic hope of girl and boy students. *J Cogn Strateg Learn*. 2018;5(9):33-47. [Persian]
- 26- Seligman ME, Steen TA, Park N, Peterson C. Positive psychology progress: Empirical validation of interventions. *Am Psychol*. 2005;60(5):410-21.
- 27- Bayani AA, Koochaki AM, Goodarzi H. The reliability and validity of the satisfaction with life scale (SWLS). *J Dev Psychol*. 2007;3(11):259-65. [Persian]
- 28- Rahim Khanali M. The relationship between social support and religious orientation with satisfaction with the physical activity of the disabled in Shiraz [Dissertation]. Marvdasht: Islamic Azad University of Marvdasht branch; 2016. [Persian]
- 29- Ebrahimnia F. Investigating the relationship between religious beliefs with resilience and life expectancy in female heads of Shiraz households [Dissertation]. Marvdasht: Islamic Azad University of Marvdasht branch; 2015. [Persian]
- 30- Sajjadi R. Investigating the relationship between religious orientation and hope and happiness among

تشکر و قدردانی: از زحمات دکتر محمدی‌پور عضو هیات علمی دانشگاه آزاد قوچان که داوری این کار پژوهشی را بر عهده داشتند و در زمینه کار آماری بسیار راهنمایی نمودند قدردانی می‌شود.

تأییدیه اخلاقی: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: تعارض منافی توسط نویسندگان گزارش نشده

است

سهم نویسندگان: محمدابراهیم سبزواری (نویسنده اول)، نگارنده مقدمه/روشناس/پژوهشگر اصلی (۳۰٪)؛ معصومه کرامتی (نویسنده دوم)، روشناس/پژوهشگر اصلی/نگارنده بحث (۴۰٪)؛ سیدعقیل نسیمی (نویسنده سوم)، پژوهشگر کمکی/تحلیلگر آماری (۳۰٪)

منابع مالی: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

منابع

- 1- Bahrami Ehsan H, Tashk V. Dimensions of mental-psychological relationships and evaluation of religious orientation scale. *J Psychol Educ*. 2005;34(2):41-63. [Persian]
- 2- Shah R1, Kulhara P, Grover S, Kumar S, Malhotra R, Tyagi S. Relationship between spirituality/religiousness and coping in patients with residual schizophrenia. *Qual Life Res*. 2011;20(7):1053-60.
- 3- Shafiei N, Shahabzadeh F, Pourshafaei H. Religious orientation and external control center, presentation of happiness pattern in students. *J Psychol Relig*. 2013;5(4):105-19. [Persian]
- 4- Mohammadkhani S, Yeganeh T, Karimpour K. Role of religious orientation and self-control in prediction of drug addiction potential. *J Health Care*. 2015;17(3):248-59. [Persian]
- 5- Allport GW, Ross JM. Personal religious orientation and prejudice. *J Pers Soc Psychol*. 1967;5(4):432-43.
- 6- Kamari Sangharabadi S, Fathabadi J. Investigating the role of religious orientation and life expectancy in life satisfaction. *New Psychol Res*. 2013;7(28):169-82. [Persian]
- 7- Ribaud A, Takahashi M. Temporal trends in spirituality research: a meta-analysis of journal abstracts between 1944 and 2003. *J Relig Spiritual Aging*. 2008;20(1-2):16-28.
- 8- Diener E. Subjective well-being: the science of happiness, and a proposal for a national index. *Am Psychol*. 2000;55(1):34-43.
- 9- Ye S, Yu L, Li KK. A cross-lagged model of self-esteem and life satisfaction: gender differences among Chinese university students. *Pers Individ Differ*. 2012;52(4):546-51.
- 10- Petrocelli JV, Glaser BA, Calhoun GB, Campbell LF. Early maladaptive schemas of personality disorder subtypes. *J Pers Disord*. 2001;15(6):546-59.
- 11- Pourjamshidi M, Beheshti Rad R. The impact of ethical intelligence and mental health on happiness of students. *Posit Psychol Res*. 2016;1(4):55-66. [Persian]
- 12- Lim C, Putnam RD. Religion, social network and life satisfaction. *Am Sociol View*. 2010;75(6):914-33.
- 13- Snyder CR, Harris C, Anderson JR, Holleran SA, Irving LM, Sigmon ST, et al. The will and the ways: Development and validation of an individual-differences measure of hope. *J Pers Soc Psychol*. 2006;60(4):570-85.

effects of marital inequity. J Fam Issues. 2010;31(10):1255-78.

32- Orathinkal J, Vansteewegen A. Religiosity and marital satisfaction. Contemp Fam Ther. 2006;28(4):497-504.

Allameh Tabataba'i University students [Dissertation]. Tehran: Allameh Tabatabaei University; 2014 . [Persian]

31- Demaris A, Mahoney A, Pargament KI. Sanctification of marriage and general religiousness as buffers of the